

HOE MAKEN WE ONZE STEDEN NATUURVRIENDELIJK, KLIMAATBESTENDIG, GEZOND EN AANTREKKELIJK

17 juni 2021

Hiltrud Pötz

atelier **GROENBLAUW**

Uitdagingen waaraan we met natuurinclusiviteit kunnen werken

meer
biodiversiteit

meer
leefkwaliteit

waterrobuust

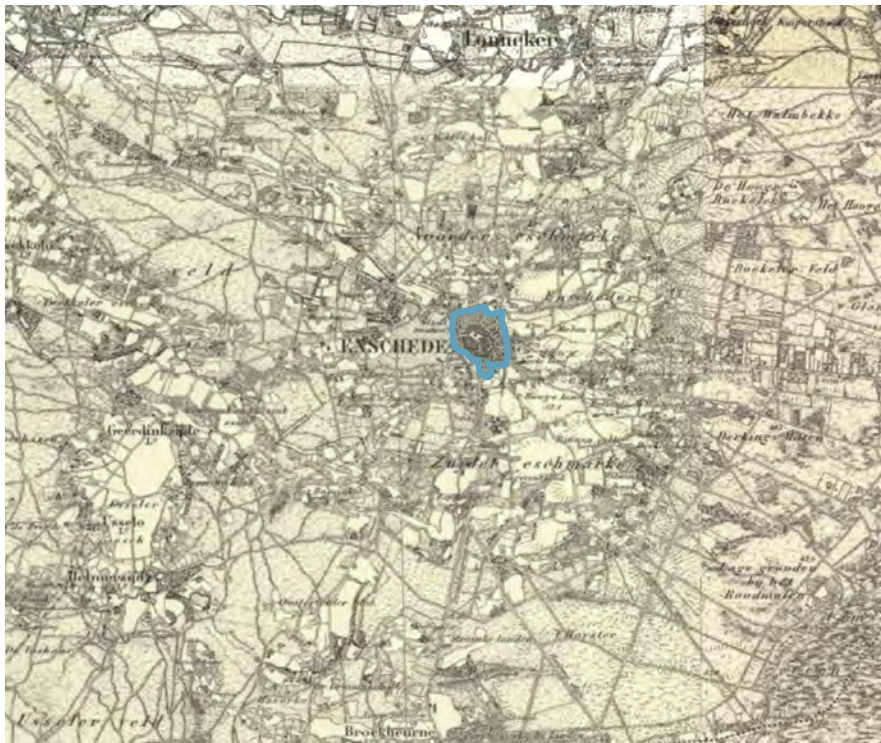
hittebestendig

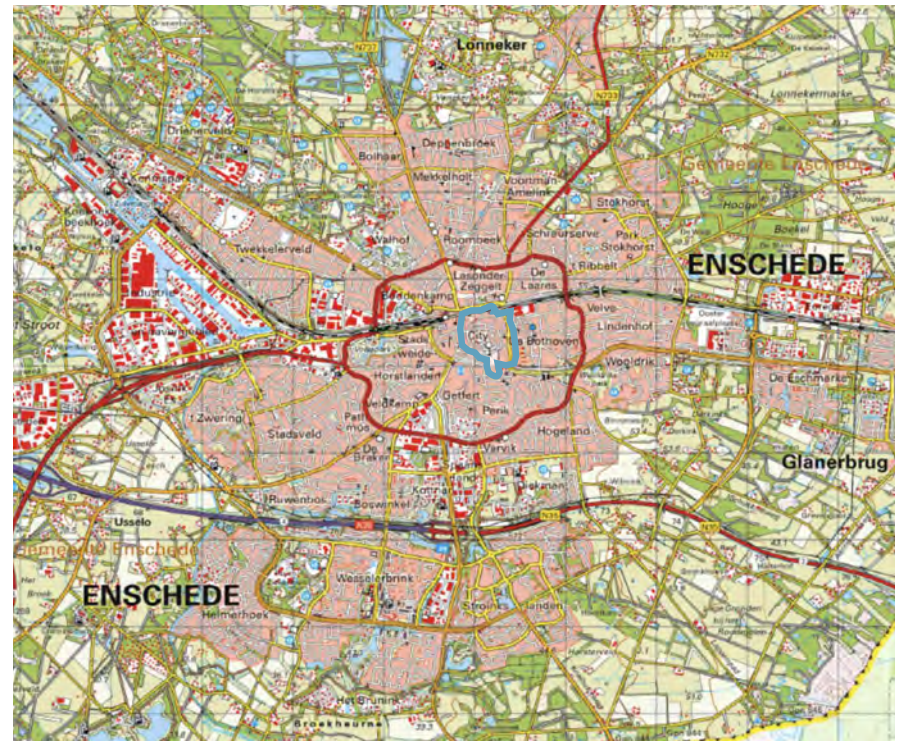
droogte
bestendig

Toenemende verstedelijking

meer verharding en klimaatverandering zorgen voor bedreiging van de biodiversiteit, meer wateroverlast, hitte en droogte

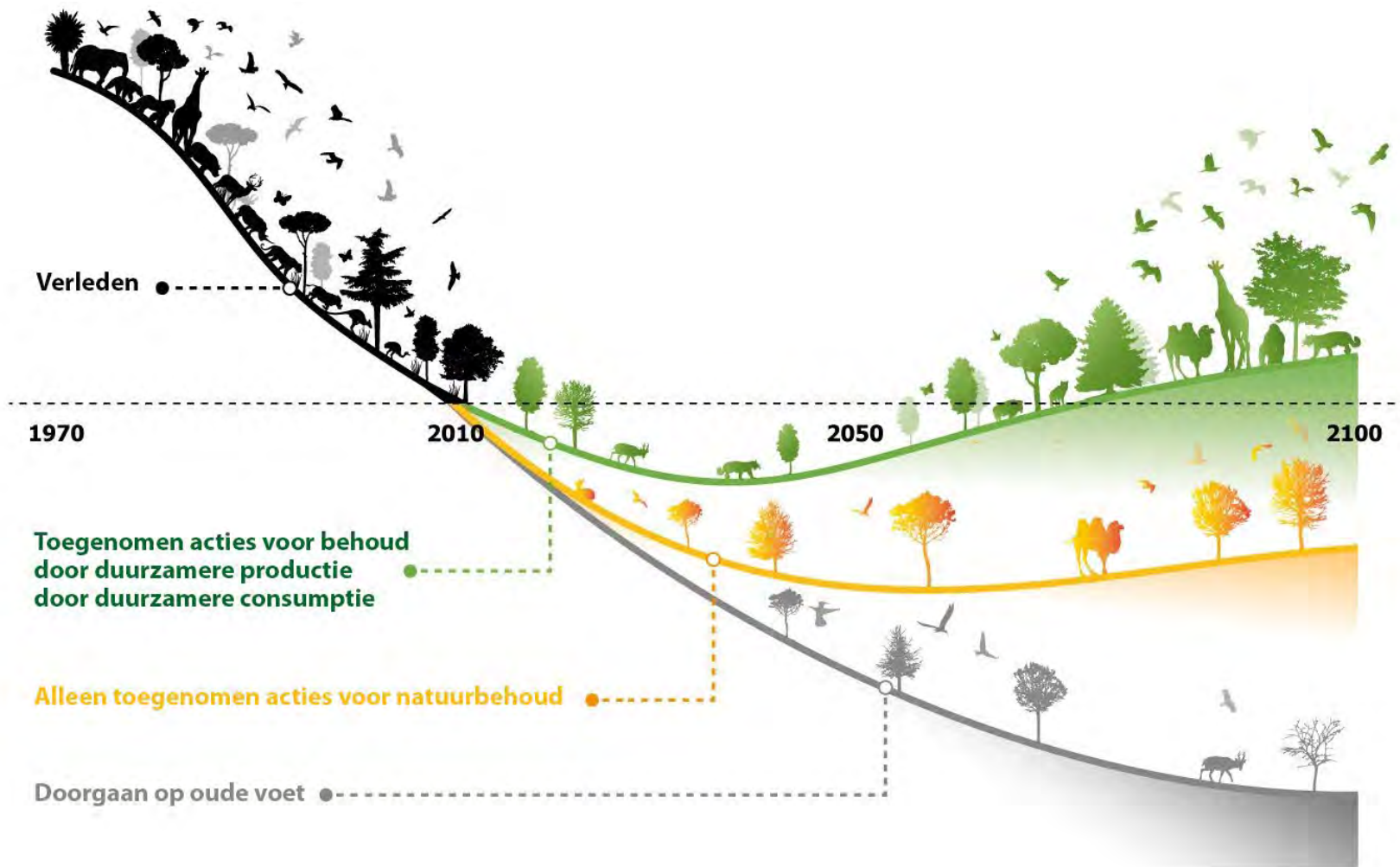

bron: topotijdreis.nl, 1861

bron: topotijdreis.nl, 2020

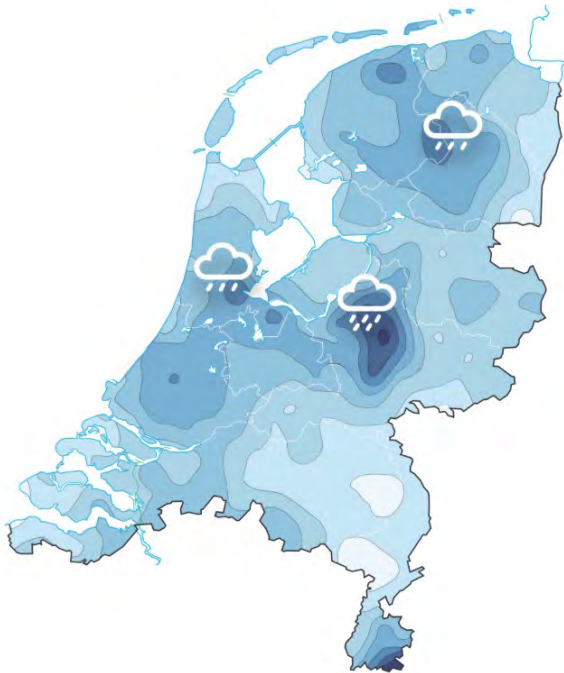
De biodiversiteit neemt af

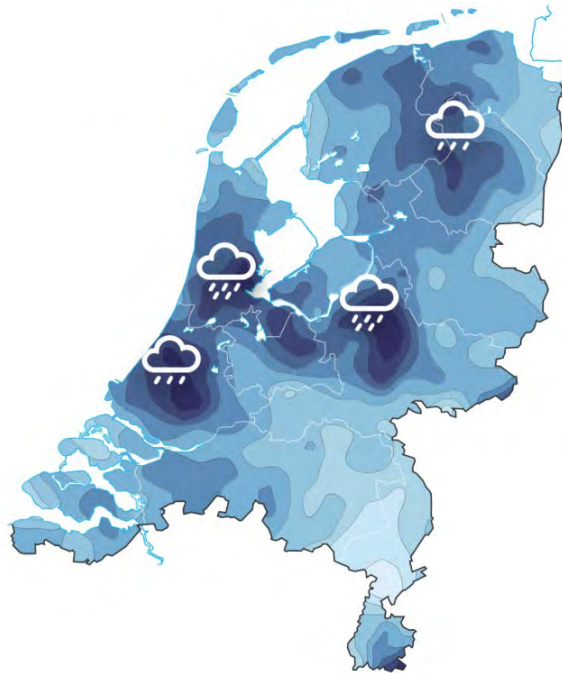
Deze infographic is verschenen in het tijdschrift Nature: Bending the curve of terrestrial biodiversity needs an integrated strategy [WUR]

De hoeveelheid neerslag neemt toe

1951 - 1980

1981 - 2010

2050 - 2080

gemiddelde neerslag per jaar [mm]

(bron: KNMI 2014)

Het wordt vaker heter

	1951 - 1980	1981 - 2010	2050	2085
gemiddelde temperatuur (zomer)	16,1 °C	17,0 °C	18,7 - 19,3 °C	20,2 - 20,7 °C
aantal dagen warmer dan 25 °C	13 dagen	21 dagen	29 - 36 dagen	42 - 48 dagen

Gebaseerd op KNMI '14-klimaatscenario's: waarden uit WL en WH

Meer droogte

maximaal neerslagtekort per jaar

1981-2010

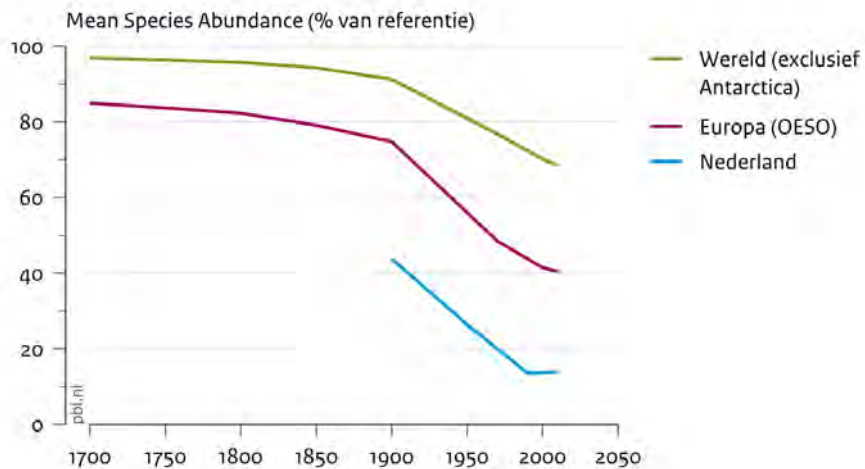
W+ scenario 2050

**Groenblauwe maatregelen voor
meer biodiversiteit en
klimaatadaptatie**

Biodiversiteit

Uitdaging

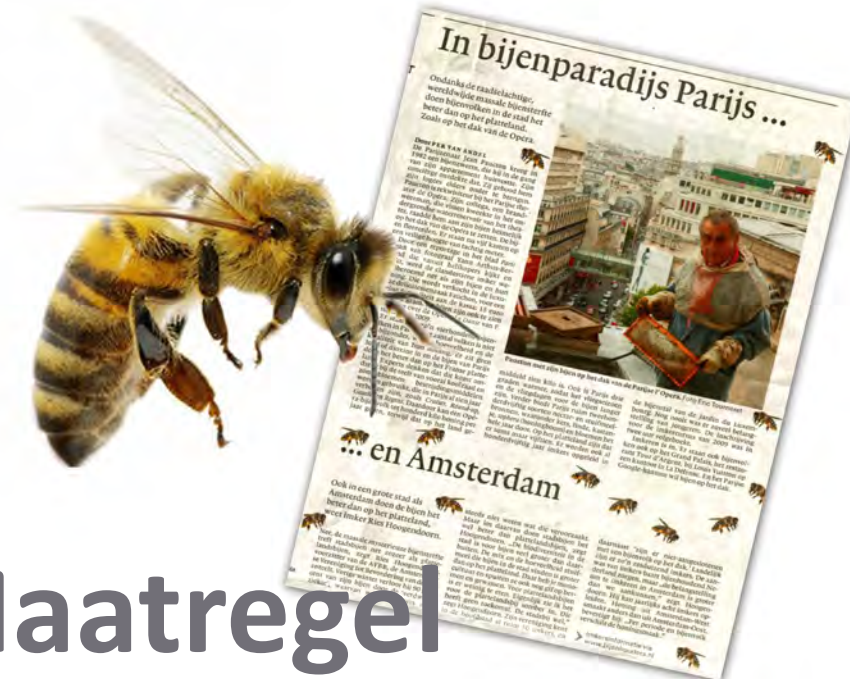
Teruglopende biodiversiteit

- Uitsterven van soorten
- Afname van inheemse soorten

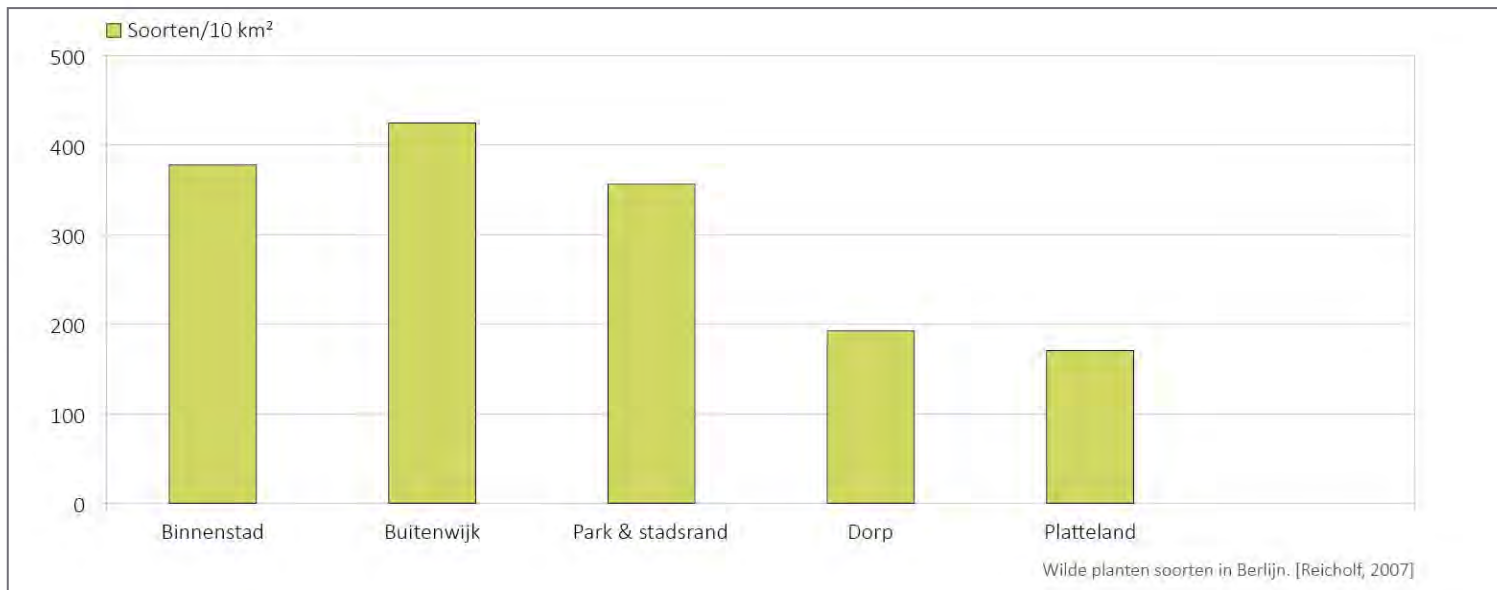
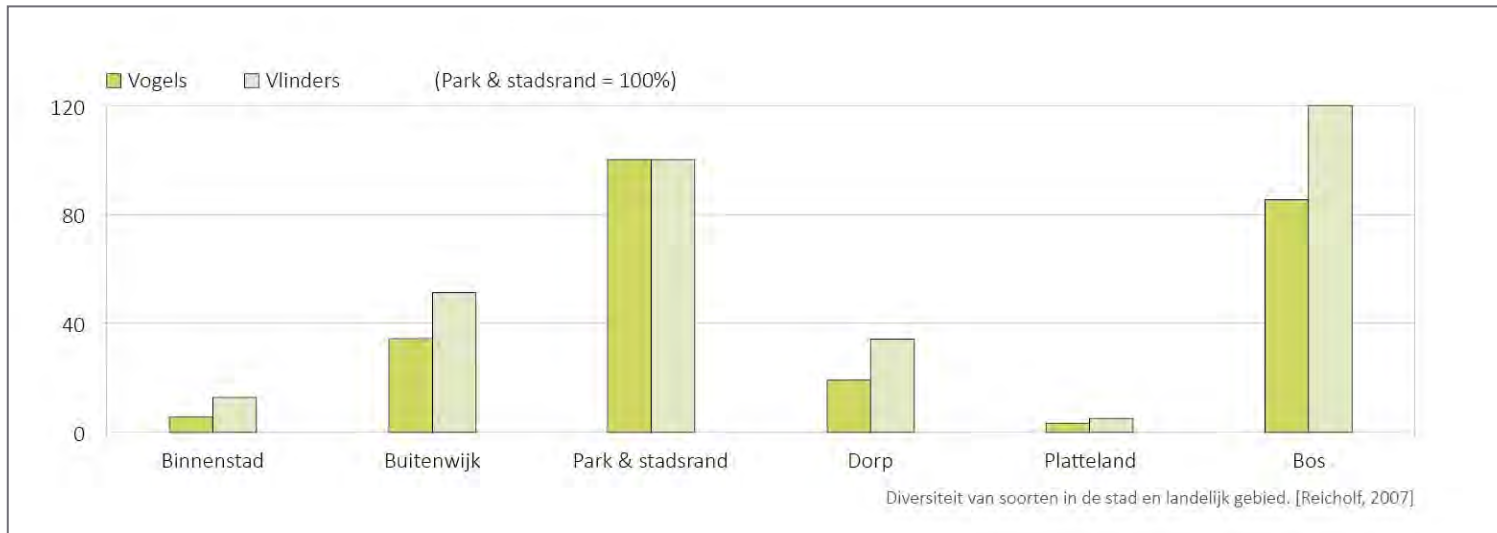
Maatregel

Vergroten biodiversiteit

- Reduceren verhard oppervlak
- Maximaal vergroenen

Stedelijke biodiversiteit is zo slecht nog niet

Uitdaging

Klimaatverandering

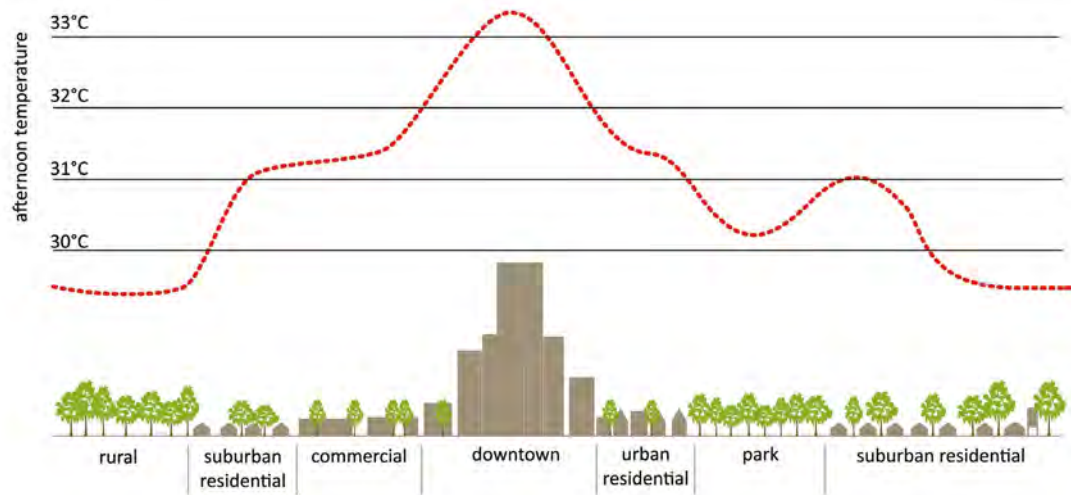
- Vaker heftige neerslag
- Meer dagen met tropische temperaturen
- Langere periodes van droogte

Maatregel

Sponswerking vergroten

- Minder verharding
- Regenwater bergen in het groen
- Regenwater vertraagd afvoeren
- Groene tuinen en daken

Uitdaging

Hittestress

- Verhoogd risico voor ouderen en zieken
- Lagere arbeidsproductiviteit
- Slechte nachtrust
- Toevoer van vectorgebonden ziektes

Maatregel

Koelen

- Groene pleinen
- Groene daken en tuinen
- Vergroenen
- Minimaliseren verharding

Uitdaging

Slechte leefkwaliteit en gezondheid

- Stress gerelateerde klachten
- Verslechterde luchtkwaliteit
- Uitsterven van soorten

Maatregel

Vergroening van de stad

- Aantrekkelijk vestigingsklimaat
- Verbetering van de leefkwaliteit
- Gezondheid
- Hogere woz-waarde
- Meer biodiversiteit

Uitdaging

Voedsel

- Verspilling
- Vervreemding van de voedselkringloop
- Transport

Maatregel

Stadslandbouw en moestuinen

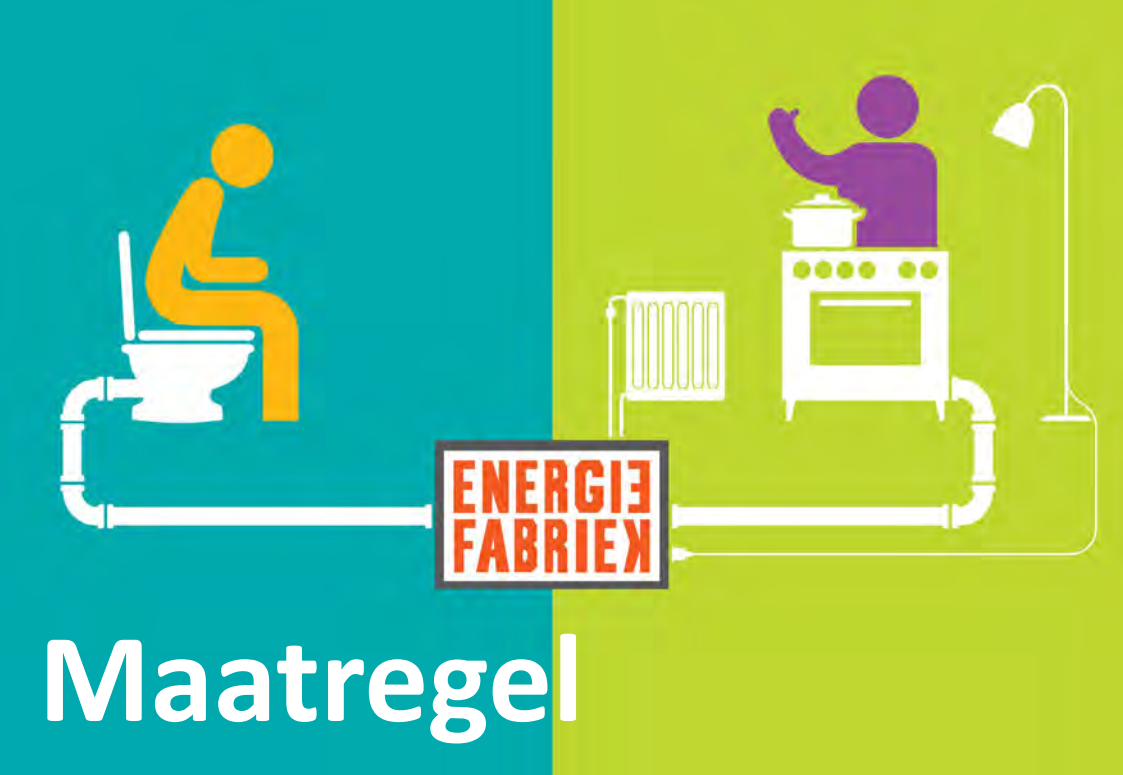
- Terug naar de natuur
- Meer contact met de bron
- Sociale contacten

Uitdaging

Beperken fossiele brandstoffen

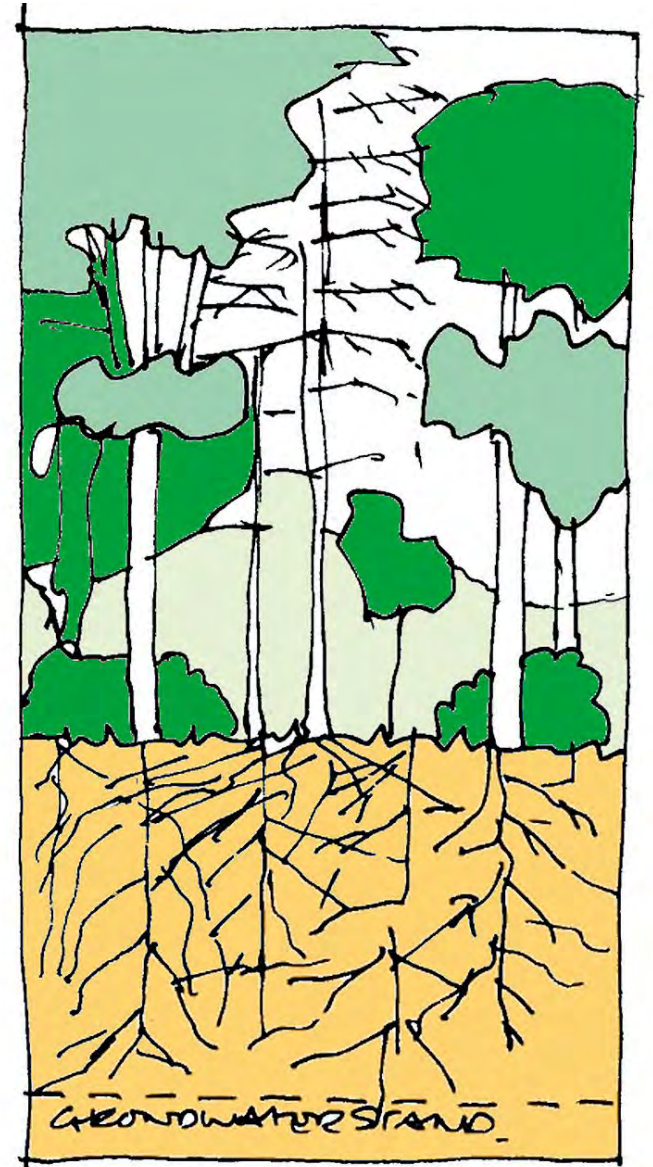
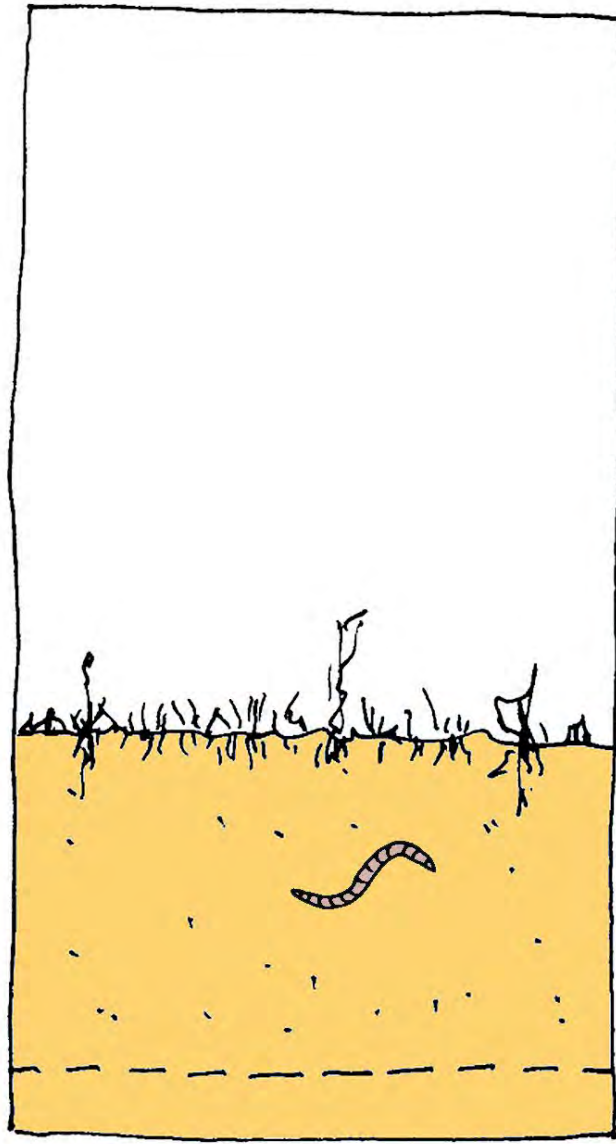
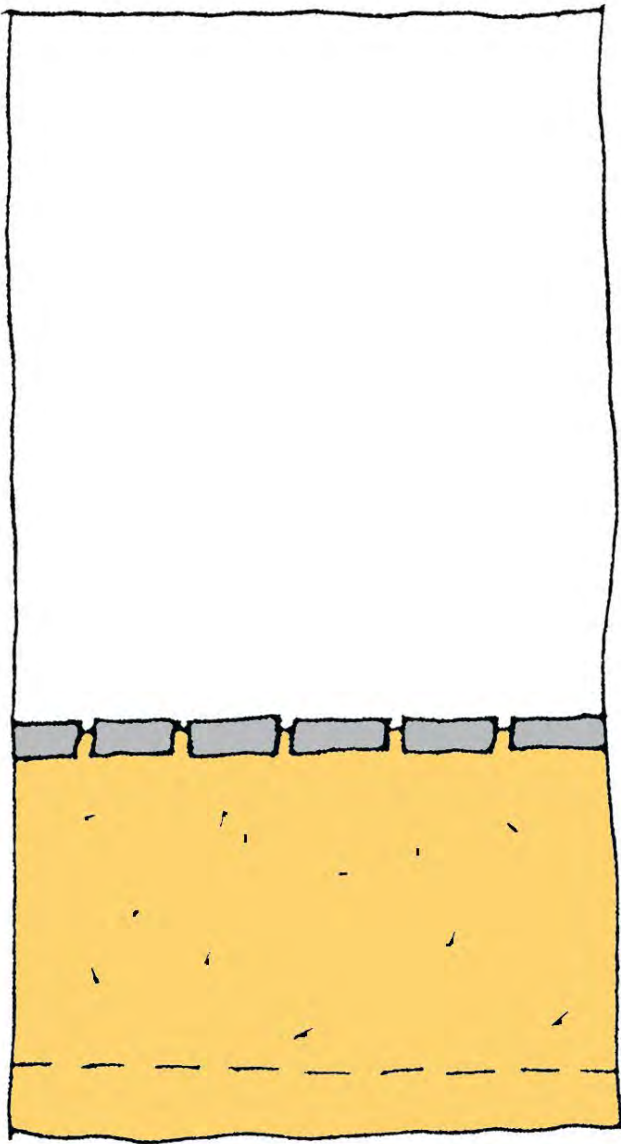
- Beperken CO2-uitstoot

Maatregel

Voorzien in duurzame energie

- Energie uit biomassa
- Warmte uit afvalwater en drinkwater
- Zonne-energie / windenergie
- Omgevingswarmte / restwarmte / bodem

Meer groen: een win-win-win situatie voor iedereen

Effecten van meer natuur, groen en blauw in de stad

betere
luchtkwaliteit

meer
biodiversiteit

minder
hittestress

duurzame
energieproductie

actieve burger

voedsel-
productie

betere
leefkwaliteit

meer
sponswerking

OP NAAR EEN KLIMAATACTIEVE STAD

HOE STEDELIJK WATER KAN BIJDRAGEN AAN EEN CIRCULAIRE STAD

1 LOKALE EN DUURZAME ENERGIEPRODUCTIE

BODEM- EN OMGEVINGSWARMTE

Deze warmte gebruiken voor het koelen en verwarmen van gebouwen.

WARMTE UIT OPPERVLAKTEWATER

gebruiken voor de koeling en/of verwarming van gebouwen.

RESTWARMTE

Restwarmte industrie gebruiken voor verwarmen van woningen en gebouwen.

ZONNEPANELEN

Opwekken van duurzame energie op ongebruikte oppervlakten als daken.

3 HUIS EN TUIN DUURZAAM

MOESTUIN

Minder CO₂-uitstoot en verpakkingen, hergebruik organisch afval en gedeeltelijke zelfvoorziening

ORGANISCH AFVAL

Organisch afval composteren en hergebruiken in eigen (moes)tuin

2 LOKAAL (TERUG)WINNEN EN HERGEBRUIKEN VAN STOFFEN

GRONDSTOFFEN UIT AFVALWATER

Terugwinnen van fosfaat, stikstof en cellulose uit afvalwater.

AFVALKRINGLOPEN SLUITEN

Composteren en hergebruiken van organisch afval.

WARMTE & ENERGIE

Warmte en energie winnen door vergisting van organisch materiaal uit afvalwater.

4 ZELFVOORZIENING DOOR STADSLANDBOUW EN MOESTUIN

STADSLANDBOUW

Gebruik van de in de energie- en grondstoffenfabriek lokaal teruggewonnen meststoffen voor stadslandbouw.

PARTICIPATIE BUURTBEWONERS

Buurtbewoners zorgen voor onderhoud buurtgroen.

5 GROENBLAUWE ADERS DOOR DE STAD

MINDER FIJNSTOF

Meer groen zorgt voor reductie van fijnstof in de lucht.

MINDER WATEROVERLAST

Minder verharding en meer ruimte voor oppervlaktewater zorgt voor meer mogelijkheden voor het tijdelijk vasthouden en bergen van water.

MEER BIODIVERSITEIT

Het verbinden van stedelijk groen en blauw zorgt voor meer planten en dieren.

HOGERE WOON- EN LEEFKWALITEIT

Meer blauw en groen betekent een hogere leefkwaliteit, een gezondere woonomgeving en minder hittestress.

VOORRANG VOOR FIETSCERS EN VOETGANGERS

Groenblauwe structuren gebruiken als langzaam-verkeerroutes en recreatie.

6 HEMELWATER AFKOPPELEN VAN HET RIOOL

ONTSTENEN

Onttegenen en vergroenen van de tuin draagt bij aan waterberging en ontlast daarmee het riool. Dit betekent minder water op straat.

REGENWATERGEBRUIK

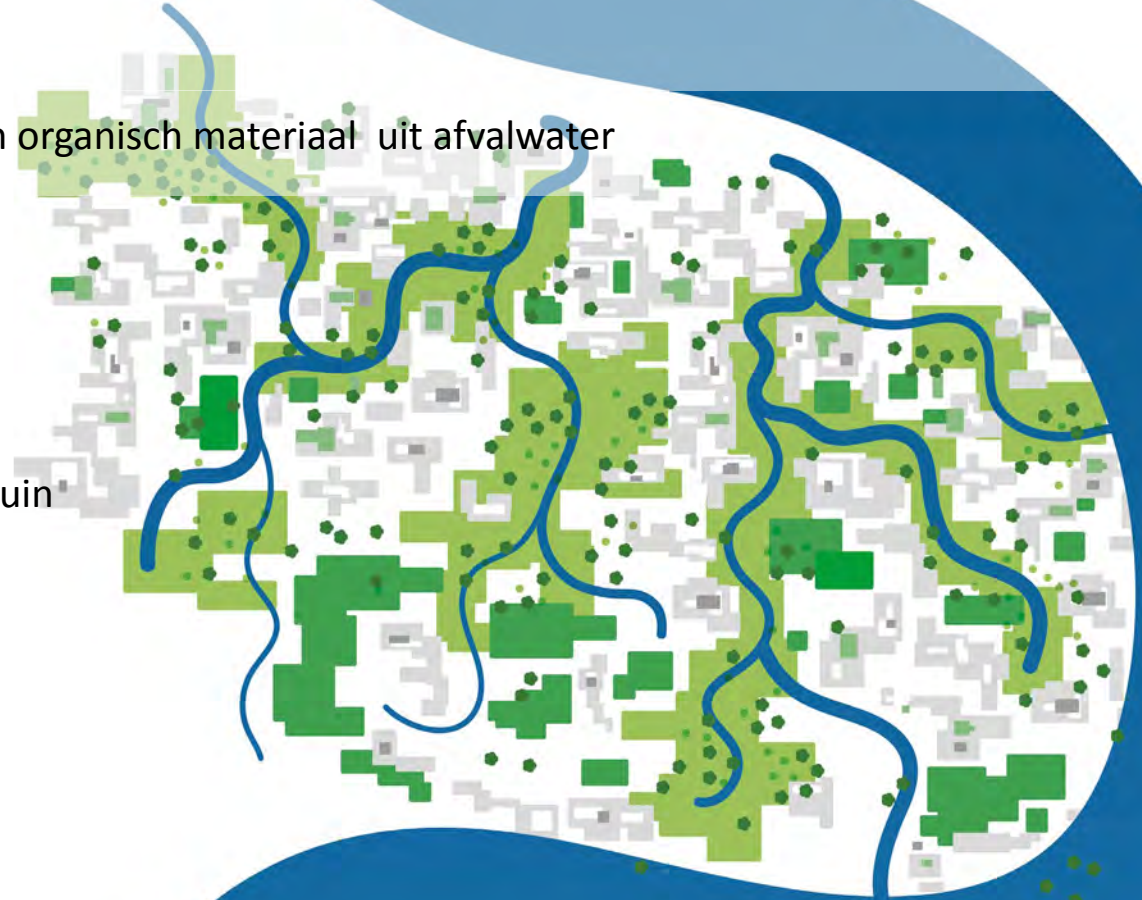
Regenwater kan worden opgevangen en gebruikt voor spoelwater, de wasmachine en de tuin.

Voordelen groenblauwe netwerken

Stadsniveau

- warmte en energie winnen door vergisting van organisch materiaal uit afvalwater
- minder wateroverlast
- meer biodiversiteit
- voorrang voor voetgangers en fietsers
- minder hittestress
- participatie (actieve bewoners)
- hogere woon- en leefkwaliteit
- zelfvoorziening door stadslandbouw en moestuin

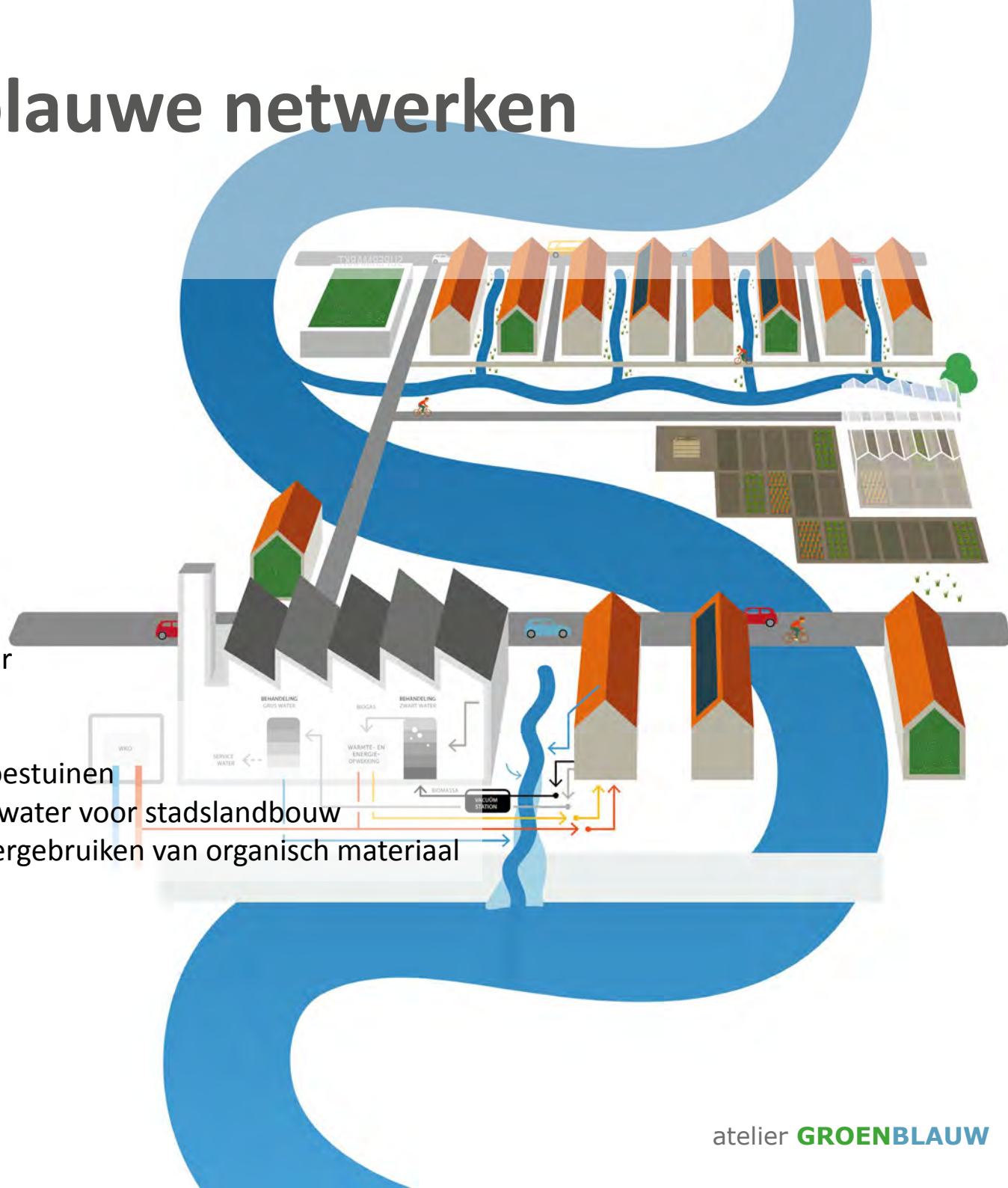
Voordelen groenblauwe netwerken

Wijkniveau

- minder wateroverlast
- meer biodiversiteit
- voorgang voor voetgangers en fietsers
- minder hittestress
- participatie (actieve bewoners)
- hogere woon- en leefkwaliteit

- duurzame energie
warmte en energie van organische materialen en warmte uit oppervlaktewater

- stadslandbouw
zelfvoorziening door stadslandbouw en moestuinen
hergebruik van fosfaat en stikstof van afvalwater voor stadslandbouw
afvalkringlopen sluiten: composteren en hergebruiken van organisch materiaal

Voordelen groenblauwe netwerken gebouwniveau

- regenwateropslag
- regenwater gebruik
- meer biodiversiteit
- minder hittestress
- hogere woon- en leefkwaliteit
- duurzame energie (afval- en grondwater)
- zelfvoorzienend door moestuin
- composteren organisch afval

A photograph of a green roof covered in wildflowers, with a river and modern buildings in the background. The green roof is densely packed with various wildflowers in shades of yellow, purple, and white. In the background, there are several modern buildings, including a prominent cylindrical one. A river flows through the scene on the left, with a bridge visible in the distance. The sky is overcast and grey.

Natuurinclusieve oplossingen

1. Groene daken

Groene daken en natuurdaken

Bron: opflora.nl

Retentiedaken en daktuinen

Bron: Binder

Bron: optigrün

Groene daken en energie

Bron: optigrün

2. Groene gevels

Groene gevels

Bron: Amar Sjaw en Wa - Windhorst

Bron: onbekend

Groene gevels

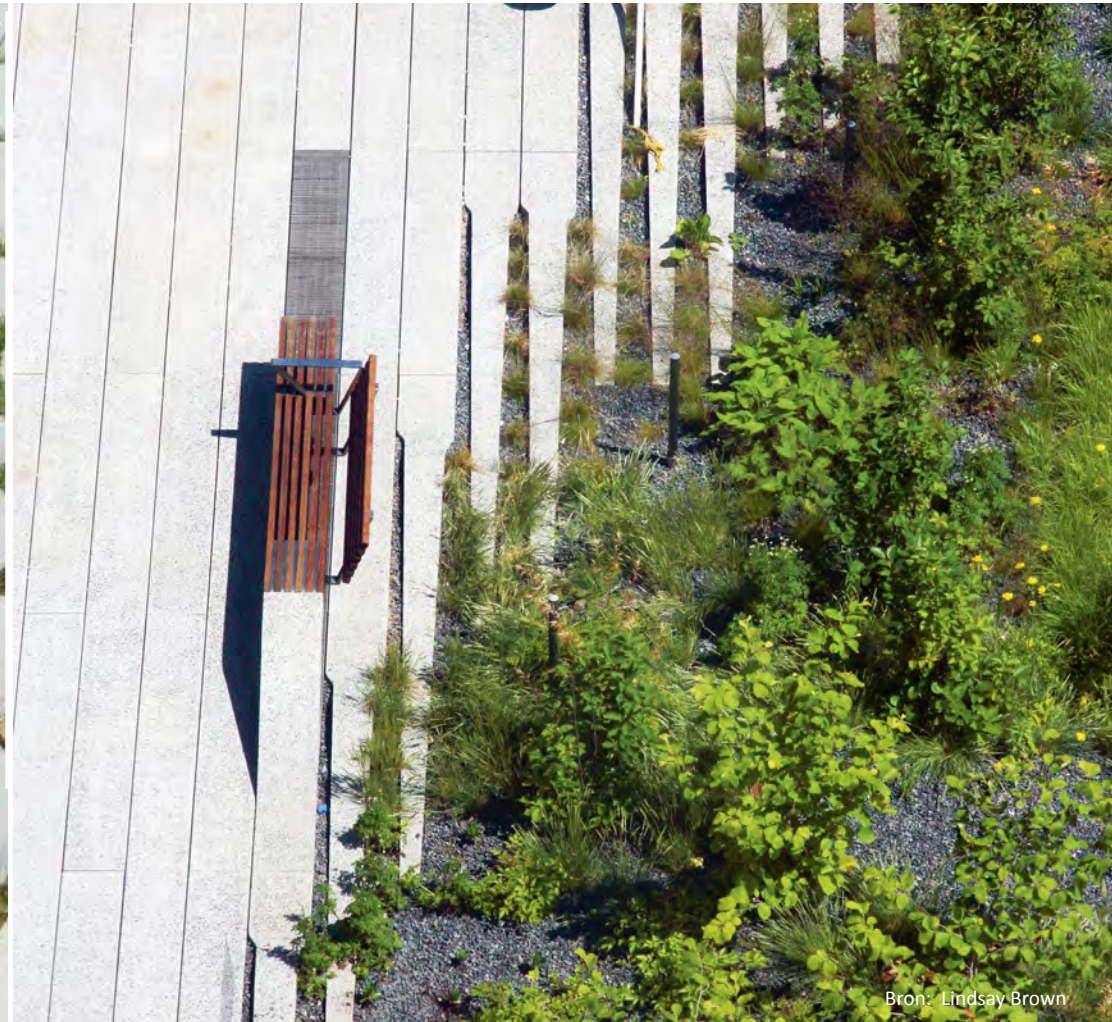
3. Vergroenen van de buitenruimte

Beperken verharding

Bron: Onbekend

Bron: Lindsay Brown

Vergroenen van verkeersruimte en parkeerplaatsen

Bron: Jonathan Perrin

Bron: nbd

Een eetbare en biodiverse inrichting

Bron: onbekend

Bron: atelier Groenblauw

Biodiverse inrichting

Bron: Amar Sjaauw en Wa - Windhorst

Bron: Amar Sjaauw en Wa - Windhorst

Insectenhotels

Bron: pxhere

Bron: Amar Sjauw en Wa - Windhorst

Bomen voor schaduw

Bron: atelier GROENBLAUW

Bron: pxhere

Natuurlijke coolspots

Bron: atelier Groenblauw

Bron: S. Tan

Natuurlijke oevers en waterberging

Bron: onbekend

Bron: Dirk Verwoerd

Natuurlijke infiltratiestroken

Bron: TGS

Bewegen in een natuurlijke omgeving

Bron: onbekend

4. Aan het gebouw

Inrichting met oog voor biodiversiteit

Bron: onbekend

Bron: Vivara

Inrichting met oog voor biodiversiteit

Bron: onbekend

Bron:Schwegler

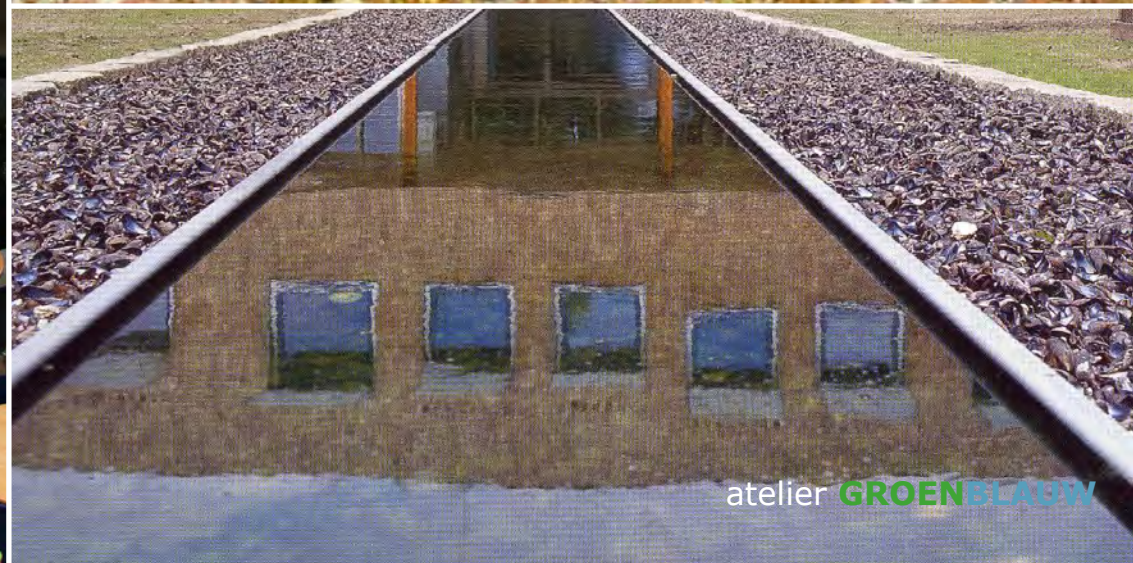

Natuurinclusieve en klimaatbestendige voorbeelden

Rijkswaterstaat, Terneuzen

Potsdamer Platz, Berlin Ontwerp atelier Dreiseitl

Bron: atelier Dreiseitl
atelier **GREENBLAUW**

Dakakker, Rotterdam

Groenblauw schoolplein, IKC de Regenboog, Maassluis

Bron: HHD

atelier GROENBLAUW

Insectenhotel
Nestelgelegenheid voor vlinders, solitaire bijen en andere insecten

Vleermuizenkast
Schuilplek voor kleine vleermuizen

Natuurdak
Voorzien van een mix van kruiden en grassen

Nestkast
Voor kleine vogels zoals mus, koolmees en pimpelmees

Handrijking Klimaatadaptatie Rijsvastgoedbedrijf

Rijksvastgoedbedrijf

In opdracht van NAS

www.groenblauwenetwerken.nl
Inspiratie voor professionals

www.groenblauweschoolpleinen.nl
Inspiratie voor schoolpleinen

Bedankt voor jullie aandacht

Eine
andere Welt
ist
pflanzbar!

A person wearing a brown jacket, olive pants, and a purple harness is rappelling down a rope. They are carrying a white bucket and a silver pot. The person is positioned in the center-right of the frame, facing away from the camera. The background is a light-colored wall with large, hand-painted text in black and red. The text reads 'Eine andere Welt ist pflanzbar!' with 'andere' in red and 'ist' in black. A large exclamation mark is painted to the right of the word 'pflanzbar!'. The overall scene suggests an environmental or social activism project.